

Les llengües de l'Estat als documents d'identificació personal

*Plans
i Dinamització*

Des de moltes entitats privades s'ha treballat i s'està treballant d'una manera permanent per estendre l'ús de la llengua catalana en els diversos àmbits de la societat. De vegades, aquestes entitats han donat suport a iniciatives institucionals, com la que veurem a continuació, i d'altres, les seves actuacions han servit d'esperó perquè les institucions participessin en diversos projectes. Per aquest motiu, i arran de la recent proposició no de llei presentada al Congrés els Diputats relativa al plurilingüisme en el document nacional d'identitat, hem volgut saber com ha treballat l'Organització pel Multilingüisme en la seva campanya «Documents plurals».

L'Organització pel Multilingüisme (<http://www.om-plural.org>) és una entitat sense finalitat de lucre, fundada l'any 1999, relativament petita —una seixantena de persones—, que té la seu a Manlleu i que funciona fonamentalment gràcies al treball voluntari de col·laboradors.

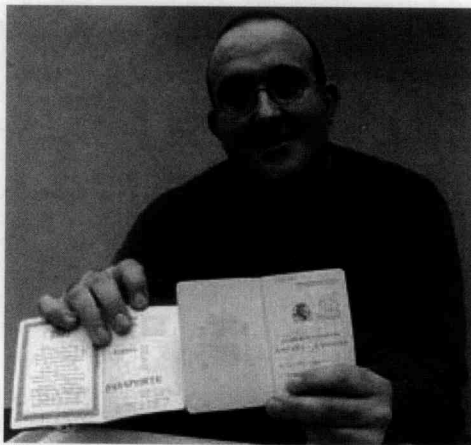
Hem demanat al seu portaveu executiu, Joan Moles, que ens expliqui breument com va néixer aquesta entitat i com s'han gestat les seves diverses campanyes fins a arribar a l'experiència actual.

Al llarg de la nostra conversa, ens ha anat exposant, punt per punt, tant les actuacions més rellevants de l'entitat, com els aspectes de caràcter més ideològic o estratègic, que són, en definitiva, el rerefons de les seves campanyes.

Els orígens i els objectius de l'Organització pel Multilingüisme (OM)

La nostra entitat va néixer a partir de dues constatacions. Una, que per aconseguir avenços significatius en l'ús del català i de les altres llengües diferents del castellà en l'Estat espanyol, s'havia d'incidir directament en les institucions estatals; perquè són elles les que poden regular moltes vegades matèries lingüístiques sobre les quals no tenen competència les diferents administracions autonòmiques. D'aquesta manera, incidint directament sobre l'administració central, de retop, les diferents legislacions autonòmiques podrien incorporar les llengües diferents del castellà.

La segona constatació que ens va dur a la creació de l'OM va ser que no hi havia cap entitat dins de l'àmbit lingüístic de l'Estat espanyol que tingués com a objectiu estatutari treballar pel plurilingüisme. És evident que hi ha moltes entitats que tenen com a objectiu la promoció de la llengua catalana, o del gallec o del basc, dintre de la seva àrea lingüística, sense, per motius a vegades històrics, a vegades ideològics, adreçar mai les demandes directament a l'Estat espanyol.

Joan Moles, d'Organització pel Multilingüisme. (foto: Òscar Menéndez)

Nosaltres vam creure que aquesta mancança s'havia de suplir. Calia una institució que no tingués com a únic objectiu promoure l'ús del català, del gallec o del basc, en el seu àmbit lingüístic, sinó promoure el plurilingüisme a l'administració central de l'Estat.

Les campanyes de l'OM

L'OM ha fet tres campanyes. Una campanya que es deia «Per un euro plural», que, ara que ja tots tenim euros a les butxa-

ques, és bo recordar-la. Va néixer el 1998, una mica abans que ens constituíssim com a entitat. La intenció d'aquesta campanya era que les monedes d'euro fossin tetralingües, és a dir, que portessin el nom d'Espanya en castellà, en català, en gallec i en basc. Opcionalment, també es podria haver decidit que no tinguessin text, com algunes monedes d'alguns estats plurilingües, per exemple, Bèlgica o Finlàndia.

La segona campanya, encara plenament activa, és la campanya «Segells plurals». Coincidia que l'any 2000 se celebrava el cent cinquantè aniversari del primer segell postal modern espanyol, i vam creure que era una data molt simbòlica per començar a demanar un canvi en el règim lingüístic dels segells.

Pel que fa a la campanya «Documents plurals», d'aquí a molt poc, els ciutadans espanyols, com ja han fet els ciutadans d'altres estats de la Unió Europea, hauran de canviar el seu model de passaport. Per una directriu de la Unió Europea, a la coberta dels passaports hi haurà de constar «Unió Europea» (ara hi consta «Comunidad Europea») i, a més, s'hi hauran d'incorporar, d'acord amb la integració de Finlàndia i de Suècia, dues noves llengües. L'OM va pensar que aquest era un moment oportú per recordar que, ja que s'ha de modificar aquest document, l'Estat espanyol podria aprofitar per fer un document plurilingüe que incorporés les llengües diferents del castellà.

«Documents plurals»: estratègies d'una campanya

La campanya «Documents plurals» no només se centra en el passaport sinó que també incorpora altres documents: hi ha factors que hem de tenir presents, i un d'aquests és l'allau de persones d'arreu del món que comencen a establir-se a l'Estat espanyol. No només a Catalunya, al País Basc o al País Valencià, sinó a l'Estat espanyol en general. A aquestes persones se'ls transmet una idea de monolingüisme estatal. És igual allà on resideixin; resideixin a Lepe, al Maresme o a Bermeo. Els documents que acrediten aquestes persones com a residents o com a ciutadans espanyols són documents monolingües. Doncs bé, si volem que s'incorporin a les nostres comunitats lingüístiques i que adquireixin la nostra llengua, és bo que, des de l'administració central —ja que aquests documents són competència estatal—, se'ls

doni un document que els recordi, visquin allà on visquin del territori, que es troben en un estat plurilingüe. Intentem, doncs, d'una forma que no és gens coercitiva, que no té cap cost econòmic, que se'ls traslladi aquesta realitat.

La campanya sobre documents plurals, com les altres campanyes de l'OM, es basa en tres eixos estratègics: recopilació de documentació històrica i internacional, sensibilització de la població i suport institucional.

Recopilació documentació històrica i internacional

Una cosa que creiem que històricament ha estat incorrecta és fer determinades demandes lingüístiques sense emparar-les en precedents internacionals o històrics. Una de les feines que tenim és donar arguments. Donar arguments als que ja estan convençuts que les seves conviccions estan fonamentades en precedents internacionals. Això és extremadament important. Si podem presentar seixanta passaports d'arreu del món que estan redactats en dues o més llengües o amb dos o més alfabetes, amb franquesa, després és impossible que es digui que això és tècnicament inviable, o que no hi ha cap estat que ho hagi fet. Per exemple, en la campanya dels segells, encara que em surti del tema, mai, ningú, ni des del Ministeri de la Presidència, ni des de Correus i Telègrafs, ni des de la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre, ni des del món dels col·leccionistes filatèlics, mai, ningú, ens ha qüestionat els arguments. Com van reconèixer des de la Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre, els arguments hi són, falta voluntat política, però els arguments hi són.

Volem sensibilitzar tant els actors polítics espanyols com els estrangers. Potser des dels estats lingüísticament complexos, com ara el belga, es podria intentar convèncer les autoritats espanyoles perquè introduïssin el plurilingüisme en els documents.

Sensibilització de la població

Nosaltres participem en qualsevol conferència o exposició que se'ns demani per presentar els nostres objectius o campanyes. Ara bé, no treballem gaire activament la sensibilització dels ciutadans individuals. Això és una cosa que, de vegades, se'ns retreu, però la naturalesa de l'entitat i

la manera com organitzem la feina fan que això sigui difícil.

Així, doncs, no hem volgut emprendre mai, per ara, la via d'una iniciativa legislativa popular, perquè no hi ha la garantia que les iniciatives legislatives populars tinguin èxit. No són vinculants per a la classe política i en canvi comporten molt d'esforç. Això és bastant decebedor. El que intentem és sensibilitzar els municipis. Els municipis són una expressió de voluntat popular, tant per al govern espanyol com per a la Unió Europea. És molt més important aconseguir l'adhesió de l'Ajuntament d'Oix, encara que tingui només 200 habitants, perquè de cara a la Unió Europea és la translació de voluntat dels 200 habitants d'Oix.

Suport de les institucions

Hem optat per aquesta via perquè seran els partits polítics els que acabaran convertint en una llei les demandes de la societat civil. Per això, intentem sensibilitzar els ajuntaments sobre les demandes lingüístiques, aportant-los materials i aportant-los solucions.

Si s'aconseguís que a una campanya com la dels documents plurals s'hi adherissin formalment, per escrit, totes les formacions polítiques de Catalunya i si, addicionalment, s'aconseguís que el Parlament de Catalunya, per unanimitat, presentés una proposició de llei instant el Congrés dels Diputats a regular el plurilingüisme en els documents, segurament no hi hauria cap actor polític, ni espanyol ni europeu, que a la llarga no ho hagués d'acabar concedint. Però, evidentment, no es poden aconseguir resultats a curt termini.

Contracte lingüístic

Fa molt poc, l'OM ha proposat a tots els municipis de Catalunya una cosa molt nova, que hem anomenat *contracte lingüístic*. Els ajuntaments tenen cada any dues-centes mocions diferents: salvem el parc de no sé on, per les dones afganeses, pels refugiats de Timor Oriental, etc. Els ajuntaments aproven aquestes mocions, quan les aproven, i mai més en saben res, de manera tal que lentament el món municipal arriba a un punt de saturació i de pensar que el seu esforç no serveix per a res. L'OM vol trencar aquesta dinàmica perversa perquè pensem que, si volem

crear consensos per provocar canvis lingüístics en l'estat, cal que anem coordinadament societat civil i món municipal.

Amb el contracte lingüístic l'OM es compromet a ser absolutament transparent amb els ajuntaments. Els ajuntaments estaran puntualment informats del que fem i de l'ús que es fa de la seva moció. Poden fiscalitzar en tot moment la nostra feina. En contrapartida els demanem que estudiïn la possibilitat, a part d'adherir-se a les campanyes i fer altres activitats, de donar una subvenció anual de 0,06 euros, aproximadament, per ciutadà censat.

Els DNI bilingües

Fa molt poc, el govern espanyol ha acceptat, de ben segur pressionat ja per demandes anteriors —entre d'altres una d'originada pel Parlament de Catalunya (resolució 810/V del Parlament de Catalunya del 16 de desembre de 1998)—, que el DNI sigui bilingüe. Però voldria recalcar que és *imperfectament* bilingüe, de tal manera que els mots «España» i «Ministerio del Interior» no es traduiran.

Què vol dir això exactament?, que tindrem un DNI en el qual posarà *nombre/nom, apellidos/cognoms*, etc. Res més, això és tot el canvi revolucionari. Des de l'OM ens sembla que això millora una mica la situació present, però és absolutament insuficient. Bàsicament per tres motius.

En primer lloc, és inacceptable que el nom del nostre estat no es tradueixi. Si nosaltres som ciutadans espanyols, és evident que podem referir-nos al nostre estat amb la llengua que nosaltres vulguem. Els precedents internacionals ens avalen un altre cop: quan es donen casos de documents bilingües, o trilingües o plurilingües, es tradueix també el nom de l'estat o de l'administració territorial.

Un segon motiu d'insatisfacció és que aquest document no servirà per fer pedagogia. Ens recordarà a nosaltres, ciutadans catalans, o als ciutadans bascos, o als ciutadans gallecs, que vivim en una comunitat autònoma on hi ha dues llengües oficials, però no farà res per ajudar que un senyor de Segòvia, o de Guadalajara, o de Mèrida, accepti, compregui, que viu en un estat plurilingüe. És una greu mancança. Per això mateix diem que l'única opció per fer pedagogia és anar cap a un model de documents plurilingües.

El tercer motiu d'insatisfacció és que ens han donat un document d'ús domèstic. És

a dir, el DNI ens serveix per viatjar per la Unió Europea i per alguns altres estats com San Marino, Andorra etc. Però hi ha cent setanta països del món —i pensem que avui dia, reconeguts per l'ONU, són uns cent noranta-set o noranta-vuit— que només accepten, com a document d'entrada per a un ciutadà espanyol, el passaport. El Partit Popular va manifestar clarament que el passaport estava exclòs de qualsevol regulació lingüística. Trobem que és inacceptable.

Fins aquí he exposat el que podem dir respecte a la situació legal del nostre DNI bilingüe.

Pel que fa a la campanya en si, es va presentar l'any 2001. La nostra entitat s'ha adreçat fa relativament molt poc —dos mesos—, a tots els municipis de Catalunya, a tots els consells comarcals i a les quatre diputacions demanant-los l'adhesió a aquesta campanya. Els hem tramès molta informació i un argumentari on els expliquem quins són els motius que avalen —tant internacionals, com històrics— la bondat d'aquesta demanda.

Properament, aquesta mateixa carta s'enviarà a les Illes Balears i també s'enviarà a altres territoris. Pel que fa a les altres comunitats lingüístiques de l'Estat espanyol, la campanya seguirà el seu propi desenvolupament i també tindrà presència a l'àrea lingüística del gallec, del basc, de l'asturià, etc. Si volem aconseguir avenços significatius en el reconeixement del caràcter plurilingüe d'Espanya, a més de tenir precedents i aportar solucions, hem de buscar el consens amb totes les àrees lingüístiques. Si fem com hem fet històricament, que les demandes lingüístiques apareixen a Madrid només liderades —i la paraula és molt inadequada— o només avalades pels catalans, sempre tindrem la mateixa resposta: «Només és als catalans a qui us interessa el tema de la llengua.» Sortosament veiem que tant gallecs com bascos comencen a entendre que el desllorigador dels problemes lingüístics és l'estat. És l'administració central de l'estat la que ha de començar a fer determinats canvis. Doncs bé, en aquesta campanya, com en la campanya dels segells, també es treballarà amb totes les àrees lingüístiques.

Cèdula personal del president
de la Generalitat de Catalunya,
Francesc Macià i Llussà
© Arxiu Nacional de Catalunya
© Fons Francesc Macià

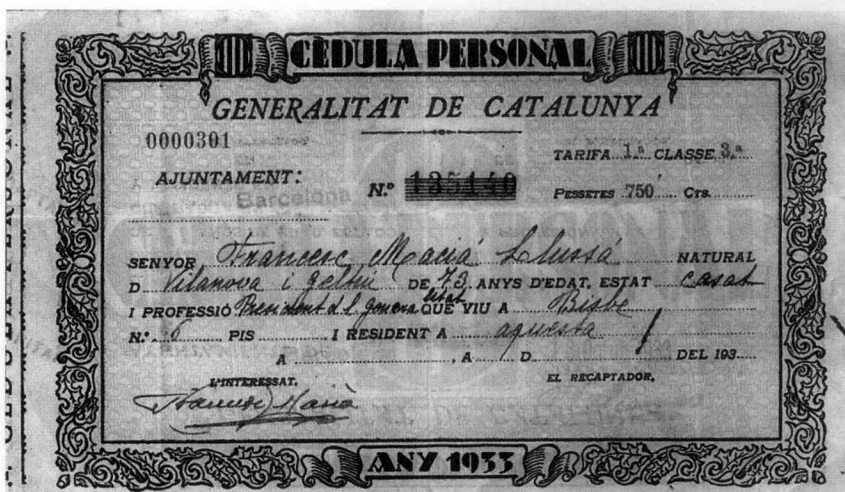
Precedents històrics

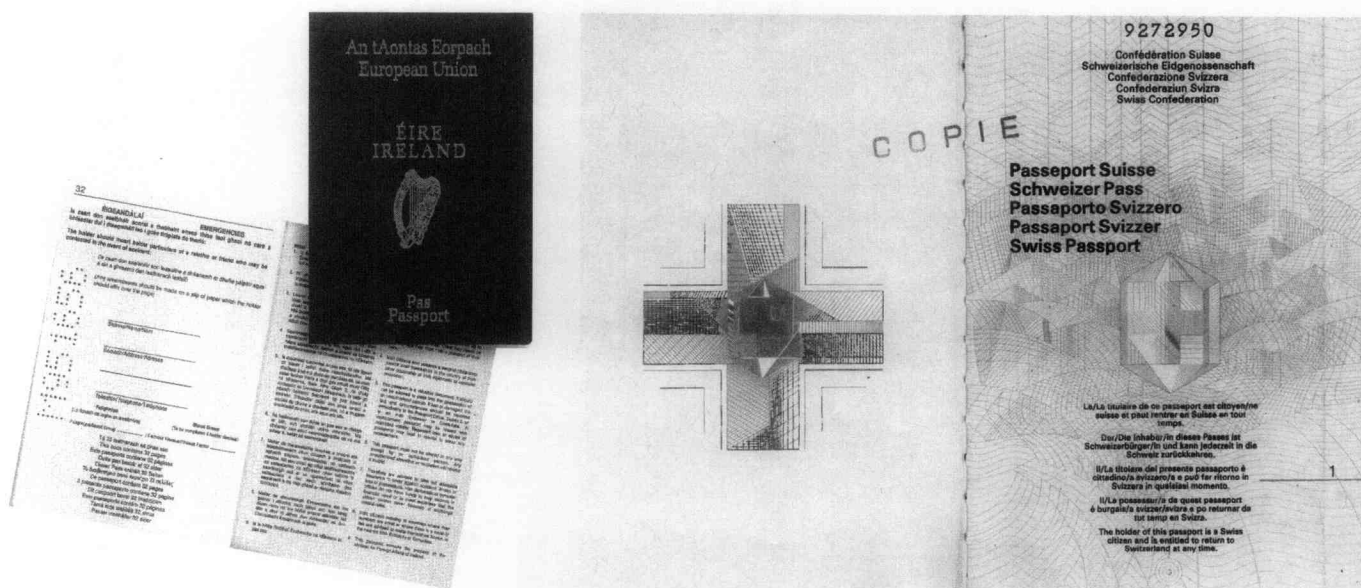
Per concloure, podríem veure alguns dels precedents històrics i dels exemples internacionals que l'OM ha anat recollint al llarg d'aquests anys.

En primer lloc, tenim el precedent directe més immediat en un projecte de llei de la Generalitat Republicana que, de fet, no es va arribar a tramitar mai, però que era molt modern per a l'època.

Article 3r. El Carnet contindrà impreses en català, castellà, francès i anglès, les dades següents:

- Cognoms, nom, naturalesa, estat, professió, domicili, ocupació i adreça on és exercida.
- Fotografia de front.
- Impressió digital de l'índex de la mà dreta, i si manca aquest, el de la mà esquerra.
- Fórmula deci-dactilar.
- Signatura de l'interessat
- Signatura de l'Oficial encarregat d'aquest tràmit al Registre d'Identificació civil.
- Espai destinat a justificar l'emissió del vot electoral en les diverses eleccions que es celebrin durant la vigència del Carnet.

h) Espai destinat a rectificacions i observacions.

i) Articles del Codi penal que castiguen la falsetat en document públic, la suplantació de personalitat i la retenció de document fals

(Reproducció de l'article tercer del Diari de 5 de juliol de 1934, del Parlament de Catalunya)

Es preveia, doncs, un document tetralíngüe: català, castellà, anglès i francès, amb empremtes dactilars, més fotografia. Com es pot veure és molt avançat i és molt probable que el DNI posterior, que es va implantar en l'època franquista, fos, en part, una còpia d'aquesta idea que no va arribar a materialitzar-se.

Un altre precedent que trobem a Catalunya són les cèdules.

Les cèdules personals eren un document fiscal, una *capitatio*. No tothom pagava el mateix sinó que, segons el poder adquisitiu de cada persona, es pagaven més o menys impostos. Per això hi havia cèdules personals de diferents classes: classe u, dos, tres... i cada any s'havia de renovar.

En realitat, com que no hi havia, en aquell moment, cap altre tipus de document d'identificació personal, les cèdules feien aquesta funció.

Referents internacionals

En la línia que dèiem abans relativa als nous passaports europeus, hi ha un parell d'exemples força interessants: el passaport

de Finlàndia i el de Noruega. El més rellevant és el de Finlàndia, perquè la minoria de parla sueca representa només el 5,6 per cent aproximadament de la població i, malgrat tot, el document és bilingüe.

En el cas de Noruega, tenen dos estàndards, un de més rural i un de més urbà —més danès—: un és el noruec que parlen a Bergen i l'altre és el que parlen a Oslo. És pràcticament igual però cap de les dues comunitats hi ha volgut renunciar. Ho han acceptat.

Pel que fa a Irlanda, el gaèlic és una llengua que parla aproximadament un 10 per cent de la població —i crec que les xifres encara són inflades—, i aquesta llengua és present en el seu passaport. Quan Irlanda va pactar el seu ingrés a la Unió Europea va dir: «Senyors, mirin, nosaltres, l'irlandès, sabem que és una llengua que té pocs parlants, però per a nosaltres és molt simbòlica. Volem que en aquelles qüestions d'ordre simbòlic de la Unió Europea hi sigui present el gaèlic irlandès.» Mostra d'això és que tots els ciutadans de la Unió Europea, els espanyols inclosos, tenim en el nostre passaport un text en gaèlic irlandès, una llengua que parlen realment menys de 100.000 persones.

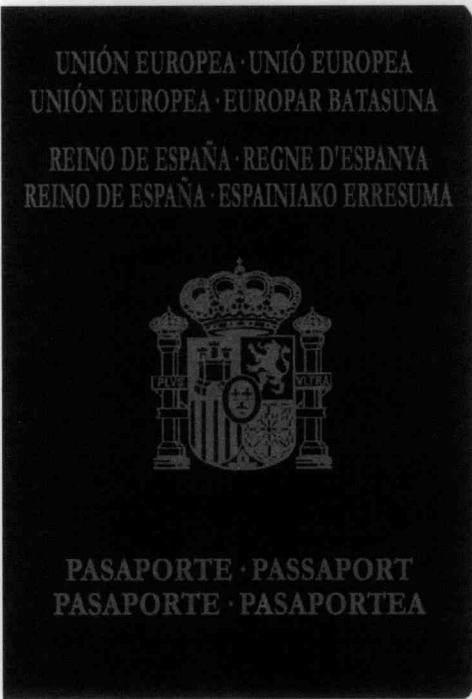
Quan se'ns diu que tècnicament és impossible incorporar tantes llengües en un passaport, presentem el cas del passaport belga: està redactat en neerlandès, en francès, en alemany —que parla l'1 per cent de la població belga—, més l'anglès, com a llengua internacional.

El passaport de Suïssa incorpora l'alemany, el francès, l'italià, el romanx —par-

A l'esquerra, el passaport d'Irlanda, en les dues llengües del país. A sobre d'aquestes línies, el passaport suís.

Propostes de l'Organització per al Multilingüisme per al document nacional d'identitat i el passaport tetralingües.

lat per menys de l'1 per cent de població— i l'anglès; cinc llengües. És a dir que és factible.

Materials editats i projectes

Tots aquest exemples estan recollits en un tríptic que hem editat i que, a més, està il·lustrat amb un passaport espanyol actual i un passaport fictici tetralingüe, que demostra la viabilitat de la proposta. És a dir: presentem la solució.

De cara al futur, ens agradaria fer un tríptic només del DNI, en què hi hagués una descripció de com era abans —en castellà—, de com és ara —imperfectament bilingüe— i de com voldríem que fos —tetralingüe, inspirat en Suïssa.

Mai la intuïció que les coses potser no seran del tot favorables ens ha d'impedir de fer-les

També estem estudiant la possibilitat d'editar materials sobre aquesta campanya i potser sobre les altres campanyes en castellà, adreçats exclusivament als municipis de parla castellana de l'Estat espanyol.

És evident que no anirem a sembrar en terra adobada, però, ens agradi o no, som una minoria. I no només som una minoria demogràfica, sinó que també som una minoria política. No hi ha cap organisme de l'administració central de l'Estat que ens doni paritat a les comunitats lingüístiques: el Senat no està concebut així, el Congrés dels Diputats, tampoc. Som una minoria política. Ho érem i ho som. Això vol dir que el reconeixement cultural i lingüístic que nosaltres volem col·lectivament, els catalans, els gallecs i els bascos, passarà perquè una part de la població espanyola accepti que és una cosa justa, raonable i positiva. Encara que som conscients que és una tasca absolutament àrdua, que és com sembrar en un camp, un erm, ple de calcides i de cardots, és una cosa que s'ha de fer.